

orden i alle disse ting. At de »skolede filologer« ikke før har drømt om muligheden af at kunne naa saa sikre tidsfæstelser, er ikke en klippegrund der kan bygges paa. Med mit ordningsforslag er, uanset hvad enderesultatet maatte blive, beviset ført for, at det er *muligt*. Og alt hvad sprogforskningen gennem sine metoder kan bidrage til at belyse, skal af mig blive anerkendt og udnyttet med al den respekt som jeg iforvejen har for deres arbejde, og som ogsaa jeg kræver for de af mig udarbejdede metoder og de resultater, de fører til.

Ovenstaaende Indlæg, som Redaktionen modtog i Januar 1936, fremkom snart efter i den af Ingeniør Marstrand i Fjor Foraar udgivne »En Grønbog«. Trods dette har Redaktionen ment at burde imødekomme Forfatterens Ønske om at faa Indlægget trykt i »Fortid og Nutid«. Med efterfølgende Gensvar fra Magister Hald afsluttes Diskussionen vedrørende Ingeniør Marstrands Bog om Aabenraa. *Red.*

SVAR TIL INGENIØR MARSTRAND.

Af *Kristian Hald*.

Jeg forstaar ikke, at Ingeniør Marstrand af min Kritik af hans Bog har kunnet faa den Opfattelse, at jeg skulde mene, at Sprogforskerne alene har »Forstand paa og dermed Eneret til at drofte de Spørgsmaal, der her er Tale om«. Jeg nærer, selv om det ikke direkte kom frem i mine kritiske — altsaa væsentlig negative — Bemærkninger, ingen som helst Tvivl om, at Vejen til større Indsigt i vore Stednavnes Kronologi og Landets Bebyggelseshistorie gaar gennem et Samarbejde mellem Sprogvidenskab, Arkæologi, Historieforskning og eventuelt endnu flere Videnskaber. Det »Sprogvidenskabens Krav om Eneret til at udtale sig om Landsbynavnes Alder«, som Ingeniør Marstrand taler om, er iøvrigt, saa vidt mig bekendt, aldrig blevet fremsat. Det kunde vel ogsaa vanskeligt fremsættes i et Land, hvor netop en *Historikers* Arbejder paa dette Felt har været af banebrydende Betydning.

For saa vidt er jeg altsaa ganske enig med Ingeniør Marstrand. Men, og her er vi ved det springende Punkt, naar sproglige Ræsonnementer spiller en saadan Rolle for Bevisførelsen som hos

Marstrand, er det nødvendigt, at Forfatteren er fortrolig med Sprogvidenskabens Metode, thi ingen Kæde er som bekendt stærkere end dens svageste Led. Denne Fortrolighed er Ingeniør Marstrand imidlertid ingenlunde i Besiddelse af, hvad han da ogsaa Gang paa Gang demonstrerer. Fra de ovenstaaende Modbemærkninger til min Kritik kan jeg fremdrage nye Eksempler, der fortræffeligt illustrerer Rigtigheden af denne Paastand. Som Bevis for, at der findes sønderjyske Torper fra Tiden efter Knud den Store, henvises der til Navnene *Vollerup* og *Volstrup*. Disse er ifølge Marstrand sammensat med Mandsnavnet *Olaf*, og den Hyppighed, hvormed dette Navn saaledes optræder i Torpnavnene, kan kun forklares ved at antage, at de paagældende Landsbyer er fra Tiden efter Olaf den Helliges Kanonisering i 1031. Nu har Marstrand utvivlsomt Ret i, at Olaf, om end oprindeligt i Dansk, har faaet sin store Udbredelse ved Opkaldelse efter den norske Helgenkonge. Det gale er blot, at Vollerup og Volstrup ikke er sammensat med dette Navn. Ingeniør Marstrand har her ladet sig narre af en tilfældig Lydlighed. Olaf skal i Genitivsform ende paa -s, saa alene af den Grund er det fuldstændig umuligt, at det kan indgaa i Vollerup. Den rigtige Forklaring er sandsynligvis givet i Danmarks Stednavne VI p. 317, hvor første Led er forklaret som Ordet *Vold* »Slette, Græsgang«. I Volstrup er der heller ingen Grund til at antage Olaf som Forled. Det skrives i Registrum Capituli Slesvicense fra 1352 (Afskr. 1661—70) Volstorp, 1451 Walstorp, 1499 Walstorpp. Hermed falder altsaa Marstrands Bevisførelse. Et andet Eksempel: Det skaanske *Tollathorp* fra Knud den Helliges Gavebrev 1085 forklarer Marstrand af det gamle Ord *Tul* »Taler, Præst«. Havde det været det Ord, der indgik i Stednavnet, skulde vi imidlertid have ventet Skrivemaaden Thula(r)thorp; »Tul« hedder i Genitivsform þular i den bekendte Indskrift paa Snoldelevstenen. Formen Tollathorp viser til fuld Evidens, at Navnet er sammensat med det gammeldanske Personnavn *Tolli*, der ogsaa indgaaer i andre danske Stednavne. Der findes altsaa faktisk et sikkert Eksempel paa, at Navne paa -torp kunde sammensættes med Personnavne før Oluf Hungers Tid!

Ligesaa umuligt er det naturligvis, at et Navn som *Bjolderup* kan være sammentrukket af *Bolderslev Torp* (Aabenraa p. 33). Ingeniør Marstrand vil muligvis lade sig overbevise herom, hvis han nøjere studerer Navnets ældre Former (Danmarks Stedn. VI p. 314).

De anførte Eksempler maa være nok til at vise, at filologisk Skoling og filologiske Detailundersøgelser er nødvendige for at naa til sikre Resultater, som der med Tryghed kan bygges videre paa.

En anden Svaghed ved Marstrands Undersøgelser er de mange ganske vilkaarlige Antagelser, hvormed der opereres, som om det var fastslaaede Kendsgerninger, skønt Forfatteren ikke har ført — og ikke kan føre — noget som helst Bevis for deres Rigtighed.

Jeg kan for Eksempel ikke indse, hvorfor det i *Slangerup* er naturligere at søge et gammelt Navn paa en Kongsgaard end et Personnavn. Saksos Beretning om, at Erik Ejegod er født paa det Sted, hvor Altret i Slangerup Kirke staar, oplyser virkelig intet som helst om Navnets Oprindelse. Ej heller kan jeg forstaa, hvorfor *Sterup* nødvendigvis skal være sammensat med et Appellativ, selv om Ingeniør Marstrand skulde have Ret i, at det var samtidigt med det nærliggende Sørup.

Til Slut et Par Ord om de engelske Torpnavne. Det er naturligvis en vanskelig Sag for en Anmelder at hævde det modsatte, naar Forfatteren selv paastaar, at han er blevet misforstaaet. Imidlertid er der i det mindste ikke Tale om nogen »Erindringsforskydning«. Min Imødegaaelse er skrevet efter en grundig og gentagen Gennemgang af det paagældende Afsnit, og naar jeg nu læser det igennem paany, kan jeg med min bedste Vilje ikke komme til andet Resultat, end at Marstrand bruger Ligheden mellem de sydengelske Navne paa *-trop*, *-drop* og de danske *-rup*, *-trup* etc. til at bevise, at de danske Torpnavne er dannet efter engelsk Forbillede. Det hedder herom ordret: »Disse [de danske Torpnavne] er ikke dannet som Navnene i Danelagen, men som Navnene i Syd-England, og da man ikke ret vel kan tænke sig Lydskred foregaa ens i Syd-England og Danmark, men forskelligt i Danelagen, saa maa de danske Navne være dannet efter en-

gelsk Forbillede, og kan da tidligst være opstaaet under Knud«. Her overfor er det, jeg har paavist, bl. a. ved Henviſning til tyske Forhold, at de to Udviklinger er indbyrdes uafhængige. Jeg forstaar ikke, at der her kan være Tale om nogen Misforstaaelse.

Læserne vil af det anførte forstaa, at jeg maa fastholde min Dom over Ingeniør Marstrands Værk. Bevisførelsen svigter Gang paa Gang paa Grund af Forfatterens manglende Skoling og Trang til at operere med ubeviselige Postulater. Den, der bygger videre paa hans Resultater, bygger i Sandhed ikke paa Klippegrund.